

Ve třetím čtvrtletí oslavili svá významná životní výročí tito naši členové. Upřímně gratulujeme!

Petra ADAMOVA
Jitka BUKÁČKOVÁ
Hana FOJTÍKOVÁ
Jaroslava HORVÁTHOVÁ
Marie HOŠKOVÁ
Bohumír CHALUPA
Marta KOLAŘÍKOVÁ
Tamara KOPECKÁ
Luděk KUBIČKA

Dagmar MAHLEROVÁ
Magdalena NOVÁKOVÁ
Drahomíra OSLADILOVÁ
Jaroslava PEČENKOVÁ
Libor PYTEL
Marcela PYTELOVÁ
Stanislav ŠTECH
Jana VÍTOVÁ
Petr WEISS

Luděk Kubička 90 – gratulujeme!

V září tohoto roku se PhDr. Luděk Kubička, CSc. dožil devadesáti let. Přínos tohoto mimořádně talentovaného a produktivního vědce je pro českou psychologii i pro mezinárodní výzkum nepřehlédnutelný. Připomeňme si při příležitosti jeho životního jubilea z jeho díla to nejdůležitější.

Kubička vystudoval filozofii a psychologii na pražské Karlově univerzitě a ve studiích pak pokračoval ve Švýcarsku, kde ho ovlivnily zejména práce Jeana Piageta. Profesionální dráhu začal jako dětský klinický psycholog. Již tehdy projevoval silný zájem o vědu a výzkum. Vedl práce na české adaptaci a validizaci Wechslerova testu inteligence pro děti, který se pod názvem Pražský dětský Wechsler stal na desetiletí základním diagnostickým nástrojem dětských psychologů¹. V té době napsal také řadu užitečných prací o duševním zdraví dětí a mládeže. I když se později již vlastní klinické práci nevěnoval, měl výborný klinický cit a mnohé z jeho tehdejších postřehů platí dodnes.

Do Výzkumného ústavu psychiatrického, předchůdce nynějšího Psychiatrického centra Praha, nastoupil krátce po jeho založení. Zde se v šedesátých letech spolu se Zdeňkem Dytrychem, Stanislavem Grofem a Janem Srnecem nejprve věnoval výzkumu neuróz^{2,3}. V roce 1970 pak zahájil proslulý výzkum dlouhodobých výsledků ústavní léčby alkoholismu v Apolináři. Výsledky metodologicky pečlivě připravené studie ovlivnily výzkum v oblasti závislostí a psychiatrie. Výzkum prokázal, že

v dlouhodobě perspektivě jsou výsledky šestitýdenní a třináctitýdenní léčby rovnocenné⁴⁻⁷. Kubička na základě sledování výsledků léčby sestavil prognostický index, který našel praktického využití mezi kliniky⁸. Spolupráce s primářem Jaroslavem Skálou přerostla v celoživotní přátelství⁹. K výzkumu u Apolináře se váže humorná příhoda, kterou mi Luděk jednou vyprávěl. Pacienti, kteří nastupovali léčbu, byli náhodně rozdělováni do kratší šestitýdenní a standardní tříměsíční léčby. Když se jeden pacient dozvěděl, že bude mít kratší léčbu, začal svou radost spontánně projevovat. Jaroslavu Skálovi se to nelíbilo a řekl: „Vylučuji vás z výzkumu.“ Po diskusi s Kubičkou však od svého rozhodnutí upustil a nadále plně respektoval pravidla výzkumu.

Kubičkův vědecký zájem se v osmdesátých letech zaměřil na epidemiologický výzkum užívání alkoholu v populaci. Založil a ve spolupráci s Ladislavem Csémym a Jiřím Koženým řešil dvě longitudinální studie na rozsáhlém reprezentativním vzorku pražských mužů a žen. Jak u studie mužů, tak studie žen proběhly tři měření, vždy s odstupem pěti let. Přelomový rok 1989 vstoupil do obou studií, čímž se naskytla ojedinělá možnost analyzovat vliv zásadní socioekonomické změny na konzumní chování dospělých Čechů¹⁰⁻¹⁴. Rok 1989 otevřel také možnost obnovit a kultivovat spolupráci s mezinárodní vědeckou komunitou, která za totalitního režimu byla pro většinu vědců buď zcela nemožná anebo silně omezená. Kubička se zapojil do aktivit společnosti Kettila Bruuna pro sociální a epidemiologický výzkum alkoholu, pravidelně jezdil na kongresy, kde jeho přednášky byly přijímány se zájmem a uznáním. V roce 1993 se stal spoluzakladatelem International Research Group on Gender and Alcohol (IRGGA). Kontakty se zahraničními kolegy mu hodně usnadňovaly jeho jazykové znalosti. Plynně hovořil německy, anglicky i francouzsky. Není bez zajímavosti, že na jednom kongresu uspořádali vědci z Francie, Kanady a Švýcarska sympóziu ve francouzštině a Kubičku požádali, aby sympóziu předsedal.

Zkušenosti s plánováním longitudinálních studií a analýzou longitudinálních dat Kubička uplatnil i při realizaci následných šetření zcela mimořádné studie dětí narozených z nechtěného těhotenství. Práce mezinárodního vědeckého týmu (Zdeněk Matějček, Zdeněk Dytrych, Henry P. David, William Miller a Zdeněk Roth) přinesla vysoce ceněné a hojně citované publikace¹⁵⁻¹⁸. V Česku byla důsledku výsledků studie změněna legislativa týkající se umělého ukončení těhotenství a ve světě, zejména v USA, zasáhla studie do politických diskusí o plánovaném rodičovství. Právě v souvislosti se studií nechtěných dětí musím zmínit ještě jednu velmi podstatnou věc, která charakterizuje Kubičkův postoj k vědě a vědeckým poznatkům. Trval vždy na vědeckých faktech a zásadně odmítal tendence jít v interpretacích výsledků za hranice důkazů, které výzkum přinesl. V zájmu obhajoby vědecké kritičnosti byl ochoten jít s kolegy i do ostrých debat.

Za svou odbornou práci se dostalo Kubičkovi řady ocenění. Vedle Národní ceny za výzkum v psychiatrii (Vondráčková cena) převzal z rukou profesora Höschla Cenu Psychiatrického centra Praha za celoživotní vědeckou práci. Společnost pro návykové nemoci mu propůjčila Cenu adiktologie. Společnost Kettila Bruuna ve spolupráci s IRGGA mu v roce 2003 věnovala vědecké sympóziu¹⁹.

Luděk Kubička si v pracovním životě získal obdiv a uznání vysokými nároky na práci, kterou dělal. Odbornou literaturu a dění v psychologii sleduje stále se zájmem a diskuse s ním jsou obohacující. V osobním životě byl a je člověkem neobyčejně skromným, překvapivě společenským s jemným smyslem pro inteligentní humor. Je milovníkem a znalcem klasické hudby.

S manželkou Zdeňkou vychovali dvě děti. Syn Jiří je renomovaný klinický psycholog, dcera Elena vystudovala práva a věnuje se hudbě.

Gratulujeme Luděkovi Kubičkovi k jeho životnímu jubileu a přejeme mu vše dobré.

Ladislav Csémy
Psychiatrické centrum Praha

1. Kubička, L., Bursík, K., Jirásek, J. (1973) *Pražský dětský Wechsler. Příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocení testu*. Bratislava. Psychodiagnostické a didaktické testy.
2. Kubička, L., Dytrych, Z., Grof, S., Srnec, J. (1966) Sledování interpersonálních vztahů ve skupině hospitalizovaných osob s neurotickými obtížemi. I. Souvislost mezi interpersonální situací pacientů na oddělení a jejich výpovědi o dřívějších meziosobních vztazích. *Československá psychiatrie*, 62, 2, 95-104.
3. Kubička, L. (1966) Význam quasiterapeutických vztahů mezi hospitalizovanými neurotickými osobami. *Československá psychologie*, 10, 5, 487-496.
4. Kubička, L., Randáková, V. (1971) Studium motivace k dobrovolné protialkoholní léčbě. *Československá psychiatrie*, 67, 2, 87-93.
5. Kubička, L., Pintová, M. (1973) Jednoroční katamnézy u dobrovolných pacientů lůžkové protialkoholní léčby v Apolináři. *Československá psychiatrie*, 69, 5, 289-302.
6. Kubička, L. (1975) *Ústavní léčba alkoholismu. Dynamika – výsledky – predikční faktory*. Praha, VÚPs, Zprávy č. 29.
7. Kubička, L. (1986) Prognóza dlouhodobého výsledku dobrovolné ústavní léčby závislosti na alkoholu u mužů. *Československá psychiatrie*, 82, 2, 118-122.
8. Kubička, L. (1982) Konstrukce prognostického indexu při ústavní léčbě závislosti na alkoholu. *Československá psychiatrie*, 78, 1, 74-75.
9. Kubička, L. (2008) Jaroslav Skála (1916-2007): an international figure and doyen of Czech alcohol dependence treatment. *Addiction*, 103, 7, 1229-1230.
10. Kubička, L., Kožený, J., Roth, Z. (1990) Alcohol abuse and its psychosocial correlates in sons of alcoholics as young men and in the general population of young men in Prague. *Journal of Studies on Alcohol*, 51, 49-58.
11. Kubička, L., Csémy, L., Kožený, J. (1992) A case-control study of risk factors of alcohol abuse in Czech women: are there four types of female alcoholism? *International Journal of the Addictions*, 27, 1105-1118.
12. Kubička, L., Csémy, L., Kožený, J., Nešpor, K. (1993) The substance specificity of alcohol, tobacco, coffee, and drug use by Czech women. *Addiction*, 88, 813-821.

13. Kubička, L., Csémy, L., Kožený, J. (1995) Prague women's drinking before and after the 'Velvet Revolution' of 1989: a longitudinal study, *Addiction*, 90, 1471-1478.
14. Kubička, L., Csémy, L., Duplinský, J., Kožený, J. (1998) Czech men's drinking in changing political climates 1983-93: a three-wave longitudinal study, *Addiction*, 93, 1219-1230.
15. David, H. P., Dytrych, Z., Matějček, Z., & Schüller, V. (1988). *Born unwanted: Developmental effects of denied abortion*. Springer Publishing Co.
16. Kubička, L., Matějček, Z., David, H. P., Dytrych, Z., Miller, W. (1995) Children from unwanted pregnancies in Prague, Czech Republic revisited at age thirty. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 91, 361-369.
17. Kubička, L., Matějček, Z., Dytrych, Z., Roth, Z. (2001) IQ and personality traits assessed in childhood as predictors of drinking and smoking behaviour in middle-aged adults: a 24-year follow-up study, *Addiction*, 96, 1615-1628.
18. Kubička, L., Roth, Z., Dytrych, Z., Matějček, Z. David, H. P. (2002) The mental health of adults born of unwanted pregnancies, their siblings, and matched controls: a 35-year follow-up study from Prague, Czech Republic. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 190, 653-662.
19. Wilsnack, S. C. (2005) Honouring Ludek Kubicka: an introduction to the symposium. *Addiction*, 100, 1760-1762.

Opustil nás MUDr. Petr Příhoda

(17. 1. 1939 Netolice – 14. 9. 2014 Praha)

V neděli 14. září 2014 nás po víceletém statečném boji s neúprosnou rakovinou předešel do věčnosti Petr Příhoda. Jeho schopnost rozlišovat mezi dobrem a zlem, neúnavná touha po poznání pravdy a jejím uplatnění v životě byla třibena už od malička. Jeho vlastní otec byl voják a mučedník za svobodu. Po německé okupaci se rozhodl tajně opustit vlast, aby za její svobodu bojoval v zahraničí. Byl však při přechodu hranice zatčen a odsouzen, věznění nepřežil. Po válce se matka znovu vdala za komunistického důstojníka stalinistického ražení, za doby jeho působení ve Varšavě navštěvoval tam sovětskou školu. Jako dítě zažil po nějakou dobu výchovu v evangelickém, byť vlažném prostředí, zatímco příbuzenstvo z matčiny strany bylo vlažně katolické. Mezi mlýnskými kameny těchto protikladů zrála jeho konverze, dovršená v době studia medicíny v Brně.

Stal se uznávaným psychiatrem a psychoterapeutem, psychoanalytické a další psychoterapeutické vzdělání získával hluboko za totality napůl utajeným způsobem. V osmašedesátém roce aktivně vstoupil do politického dění, čímž byl na dalších 20 let vyřazen, ač odborník na slovo vzatý, z kariérního růstu. Působil (a mnoha lidem pomohl) jako ambulantní psychiatr.

Měl hluboké zájmy a znalosti z řady humanitních oborů, zejména z novodobé české historie a spolu s dalšími pod společným pseudonymem Podiven byli autory